

PROSLAVE OKTOBARSKE REVOLUCIJE U DALMACIJI OD 1941. DO 1944*

DINKO FORETIĆ

Oktobarska revolucija — veliko djelo ruskog proletarijata nadahnutog Lenjinovim genijem u borbi za ravnopravnost bespravni, imala je živog odjeka i u radnim masama jugoslavenskih naroda. Vjeronost i odanost tekovinama i idealima oktobarske socijalističke revolucije i težnja da i ovdje kod nas, u našoj zemlji, stvorimo socijalističko društvo, potakle su narode naše zemlje da pod vodstvom Komunističke partije Jugoslavije dignu ustanak i da kroz oslobodilački rat razviju takav vid revolucionarne aktivnosti kojom će se konačno osloboditi i od tuđinske vlasti i od vlastitih ugnjetača.

* Ove marginalije o proslavama oktobarske revolucije u Dalmaciji za vrijeme NOB-e napisao sam u povodu 50-godišnjice oktobarske revolucije (1967) s namjerom da ih kasnije, naknadnim istraživanjem upotpunim i snabdijem potrebnim bilješkama. Drugi nepredviđeni poslovi osujetili su moj naum, pa ih sada objavljujem gotovo u istom obliku kao što sam ih onda zapisao. Želeći da što je moguće više poštujem uputstva redakcije ovih jubilarnih Radova, koja je sve suradnike obavezala na najviše 10 lipkanih stranica teksta, ne donosim ni bilješke već navodim samo osnovne izvore i literaturu kojom sam se služio.

Od izvorne građe koristio sam neke dokumente na koje sam naišao pregledavajući građu iz NOB-e u Historijskom arhivu u Zadru, kao i regesta dokumenata o proslavama oktobarske revolucije u Dalmaciji, koji se čuvaju u arhivu Instituta za historiju radničkog pokreta Hrvatske. Osim toga služio sam se i člancima što su ih pojedini autori objavili u *Zadarskoj reviji* i drugim publikacijama i novinama, a odnosili su se na lokalna zbivanja iz vremena NOB-e. Konzultirao sam nadalje knjige i zbornike koji sadrže zbivanja o NOB-i u Dalmaciji a posebno: Drago Gizdić, *Dalmacija 1941—1945*, sv. 1—4, Zagreb 1959, 1962, 1964; Sibe Kvesić, *Dalmacija u Narodno-oslobodilačkoj borbi*, Zagreb 1960; Obrad Egić, *Ratni dnevnik II proleterske dalmatinske brigade*, Zagreb 1967. Veoma mi je pomogao članak Marijana Rastića, „Proslava Oktobra u NOB-i“ objavljen u *Vjesniku* od 9, 11. i 12. XI 1967. Imena osoba koje su mi kazivale svoja sjećanja naveo sam u tekstu. Zahvaljujem im i ovom prilikom.

Upravo to da smo jednom borbom postigli dvostruku pobjedu, bilo je moguće zato što su pobjedom oktobarske revolucije otvoreni novi putevi i nove mogućnosti revolucionarne aktivnosti kojom se Centralni komitet KPJ znao izvanredno koristiti.

Proslave oktobarske revolucije u teškim danima oslobodilačkog rata nisu bile samo izraz zahvalnosti ruskim revolucionarima za izvršeno veliko djelo. One su u svakoj godini rata predstavljale i poseban vid mobilizacije i angažiranja svih narodnih snaga za ostvarenje pobjede. To se može zaključiti i na osnovi nevelikog broja pisanih dokumenata i na osnovi malog broja izjava još živih učesnika, s kojima smo se služili kod izrade ovog krokija, koji je imao poslužiti kao osnova jednoj većoj studiji o proslavama Oktobarske revolucije u Dalmaciji za vrijeme NOB-e.

Slaviti oktobarsku revoluciju u uvjetima totalne fašističke okupacije zemlje i istovremeno u oružanoj borbi protiv okupatora, nije bilo nimalo jednostavno, pa zato svaka proslava ovog velikog proleterskog praznika govori o izvanrednoj domišljatosti i konspirativnosti naših ljudi dok su pripremali proslavu, o njihovoj hrabrosti, pribranosti i neustrašivosti pri izvođenju zamišljenoga. Komunisti u svojim ćelijama, skojevci i ostala omladina u svojim kružocima, borci u svojim jedinicama, svi antifašisti okupljeni u Jedinostveni narodno-oslobodilački front pripremali su se kako će najbolje proslaviti Veliki oktobar.

Znamo da je u listopadu 1941. Centralni komitet KPH izdao proglas u povodu 24-godišnjice oktobarske revolucije i da je istog mjeseca Rade Končar tražio propagandni materijal potreban za njevu proslavu u Dalmaciji. Uskoro zatim Kotarski komitet KPH Šibenik, jednim letkom u povodu 24-godišnjice pobjede socijalističke revolucije, poziva narod svoga kraja na odlučnu borbu protiv fašizma. Tada su i komunisti zadarskog područja pod vodstvom Marijana Žuvića pisali svoj prvi letak u čast velike pobjede ruskog proletarijata i pripremali se za odlazak u partizane. Drugi aktivisti NOP-a od Biograda prema Šibeniku, Benkovcu i Skradinu rušili su telefonske stupove i palili krijesove.

Prvoborci NOP-a u Šibeniku, uz pisanje parola i dijeljenje letaka posvećenih Oktobru i borbi Crvene armije, održali su i sastanke sa skojevcima i simpatizerima Partije na kojima se govorilo o značenju oktobarske revolucije.

U Splitu i u bazenu Solina, uz bacanje letaka, paljenje krijesova, pisanje parola i isticanje crvenih zastava, vršene su i razne akcije sabotaze. Uoči 7. novembra bačene su u gradu Splitu na trima mjestima bombe na talijanske fašiste i vojnike. Rade Končar, koji se tada nalazio u Splitu, u svom izvještaju Centralnom komitetu pored ostalog piše da su na Dan Revolucije 7. novembra »izvršene još neke

akcije kao što je spaljivanje 6 vagona slame u Splitu, dok su Solinjani bacili bombe na talijanski teretnjak s vojnicima i uništili 2 sita u tvornici cementa«. »Drugovi koji su došli s otoka Brača«, piše dalje Končar, »pripovijedali su da je tamo na 30 mjesta gorilo«.

Upravo uoči 7. novembra pojavila se na Mosoru na glavama prvih dalmatinskih partizana partizantska kapa »troroga« na kojoj je bila izvezena crvena petokraka zvijezda, a ispod nje hrvatska trobojnica.

»Prema informacijama iz mnogih sela i mjesta«, piše Drago Gizdić, »proslava Oktobarske revolucije bila je u cijeloj Dalmaciji masovna i protekla je u znaku borbe. Jedino što se na vrhovima Svilaje, Dinare i Kamešnice neki krijesovi nisu upalili, jer je tamo pao snijeg.«

Godine 1942, druge godine rata, slavilo se posebnim slavljem 25-godišnji jubilej oktobarske revolucije. Drug Tito napisao je poseban članak u povodu toga jubileja, a Centralni komitet KPJ uputio je narodima Jugoslavije proglas u kojem ih poziva da »bez obzira na političke poglede, vjeru i narodnost, stupaju u jedan sveopći NOF, bore se u redovima NOV i POJ, organiziraju pozadinu i uništavaju neprijatelja i njegove domaće sluge«.

Agitprop Pokrajinskog komiteta KPH za Dalmaciju uputio je svim područnim organizacijama KPH u Dalmaciji posebnu okružnicu u kojoj daje detaljna uputstva i sugestije za proslavu.

Listovi što su izašli na oslobođenom i neoslobođenom području Dalmacije, imali su svoje uvodnike posvetiti jubilarnoj godišnjici Revolucije, a u svim mjestima Dalmacije prema prilikama i mogućnostima trebalo je organizirati paljenje krijesova i pisanje parola, održavanje masovnih mitinga i bakljača kao i predavanja i priredbe, a »kroz čitav mjesec oktobar da se organiziraju natjecanja na svim područjima rada i borbe protiv fašizma i njegovih slugu«. Navedeni Agitprop izdao je i posebne Usmene novine u povodu te jubilarne proslave.

U tom znaku prošla je proslava 25-godišnjice Velikog oktobra u Dalmaciji, koja je u ovo doba pored partizanskih odreda, bataljona i četa, osnivala i svoju treću brigadu. Masovan odaziv naroda u NOB-u, ljubav i privrženost idealima oktobarske revolucije došle su do svog punog izraza. Da nije bilo toga, te borbenosti i spremnosti na žrtvu, tko bi se usudio usred dana, točno u podne, pred licem okupatora izvjesiti crvenu zastavu, kao što su to učinili partizani Visa ili aktivisti NOP-a u mjestu Mandalini kod Šibenika, dok su ispisali prve parole u čast oktobarske revolucije.

Drago Gizdić ovako opisuje prizor koji je promatrao uoči 7. studenoga 1942.:

»S Mosora puca vidik na sve strane: najveći dio Dalmacije odatle se može vidjeti: prema sjeveru Kamešnica, na sjeverozapadu Svilaja i Dinara, prema zapadu Kozjak i Moseć, pa Promina. Na jugu se prostrli srednje-dalmatinski otoci, a na istoku Biokovo. Teško je reći koja se od naših planina više 'rasplamsala', gdje je više krijesova bilo i gdje su oni bili veći. Ista je slika bila i po otocima — Braču, Šolti, Hvaru, Visu i Korčuli. Pelješac kao da se takmičio s Biokovom. Vatra i parole ne samo po brdima 'gdje partizani caruju' već posvuda, pa i po selima gdje su neprijateljski garnizoni i posade.«

Kada je prestala pucnjava neprijateljskih topova prema Kozjaku i Mosoru kad su se vatre već utrnule i kad je sve utonulo u noć, prolomila se eksplozija iz tvornice »Majdan« u Solinu gdje je uništena centrifugalna drobilica. Marljivo i pažljivo pripremana akcija sabotaže posvećena oktobarskoj revoluciji, uspješno je izvršena u tvornici koju je okupator i tenkovima čuvao.

U letku što ga Kotarski komitet KPH Šibenik uputio rodoljubima, zemljoradnicima, mornarima i ribarima svoga područja, poziva se svih a posebno omladinu da u čast 25-godišnjice Oktobra povedu još nemilosrdniju borbu protiv okupatora.

Branko Periša, jedan od organizatora proslave u području Šibenika, priča da je glavna proslava u organizaciji Šibenske čete održana u selu Danilo kod Šibenika, s mitingom i kulturno-umjetničkim programom. Pored naroda iz tog i susjednih sela, proslavi su prisustvovali i terenski radnici NOP-a sa šibensko-trogirskog područja. Šibenska četa je 6. XI uništila 120 telegrafskih stupova na cesti Šibenik — Drniš, a prekinula vezu na cesti Šibenik — Zadar i Šibenik-Knin. U gradu Šibeniku vršene su u toku noći akcije pisanja parola u slavu 25-godišnjice Oktobra i uništavanja fašističkih plakata i natpisa i trganja Mussolinijevih slika.

Na svečanom skupu u čast oktobarske revolucije u selu Ogorju u Dalmatinskoj zagori, izabran je javnim glasanjem i općinski NOO toga kraja.

U Omišu i selima njegova kotara provedena je, uz ostalo, i akcija prikupljanja zimske pomoći za partizane. »Svi omladinci Omiša odrekli su se pušenja toga dana i novac koji bi bili utrošili za cigarete uložili su u fond zimske pomoći«, stoji zapisano u izvještaju Kotarskog komiteta Omiš. Partizani otoka Brača izveli su tada svoju dotada najznačajniju akciju. Uspjeli su osloboditi sve svoje drugove koje su Talijani iznenadnim upadima u kuće pohapsili upravo na »godišnjicu Oktobarske revolucije«. Istoga dana grupa korčulanskih partizana upala je u tvrđavu iznad grada i zaplijenila svo oružje ko-

je je našla, a dijelovi Mosorskog partizanskog bataljona uništili su 4 željezna stupa na dalekovodu koji je napajao strujom područje grada Splita.

Kulturno umjetnička grupa Agitpropa Okružnog komiteta u Biokovsko-neretvanskom okrugu dala je svoje prve priredbe uoči i na dan oktobarske revolucije i s tim svojim programom obišla 11 sela toga okruga.

Kad smo već kod Biokovsko-neretvanskog područja valja naglasiti da su rodoljubi, Drašnica i Zaostroga, radni narod Drvenika, seljaci Zavojana, ribari Igrana, partizani Biokova, rodoljubi i antifašisti Podgore, slaveći 25-godišnjicu oktobarske revolucije, uputili pozdravna pisma drugu Titu, CK KPH i Pokrajinskom komitetu KPH za Dalmaciju s obećanjem da će se nepoštediti boriti protiv okupatora i njihovih slugu do konačnog oslobođenja naših naroda. Na brežuljcima oko sela Slivna i Desne, u predvečerje 7. studenoga palili su se krijesovi a Neretvom su plutali crveni barjačiči. Sve je to izazvalo paniku među okupatorskim vojnicima, koji su vatre smatrali kao signale za spuštanje sovjetskih padobranaca.

Grgo Stipičić, očevidac događaja, priča da su u Gradcu okupatorske policijske snage 5. studenoga navečer uhapsili tridesetak omladinaca pod sumnjom da pripremaju proslavu oktobarske revolucije. Međutim ovo »preventivno« hapšenje nije omelo proslavu, jer su partizani iznad zaseoka Čista izvjesili crvenu zastavu.

I rodoljubi Vrgorca slavili su te godine svečano Veliki oktobar »usprkos mogućim represalijama okupatora«.

Te godine svi kotarski komiteti poslali su opširne izvještaje o proslavi. Na osnovi toga i sjećanja pojedinih učesnika znamo da su se i u sjevernoj Dalmaciji vijale crvene zastave i plamtjele vatre. Dok su antifašisti Zadra skromno proslavili ovu godišnjicu u strogoj konspiraciji, u području Benkovca na gradini ponad Stankovaca gorjele su vatre, a stankovačka omladina održala je svoj prvi sa-stanak.

Direktivno pismo s područja Okružnog komiteta KPH Knin traži da se proslavi dade široko masovno značenje i da se pored paljenja vatre organiziraju i priredbe s kulturno-umjetničkim programom i održe predavanja u kojima će se posebno naglasiti svjetsko značenje oktobarske revolucije.

U Kninskoj je krajini u noći između 7. i 8. studenoga bilo zauzeto neprijateljsko uporište Kijevo. Obrad Egić u *Ratnom dnevniku II dalmatinske brigade*, koja je izvršila ovu akciju, napisao je: »Danas je 25-godišnjica velike Oktobarske revolucije; zbog akcije i nevremena nije mogla biti proslavljena.« Mi ćemo dodati da je uspješno obavljena akcija bila obilata naknada za neodržanu proslavu.

26-godišnjicu oktobarske revolucije 1943. narod Dalmacije proslavio je negdje u znaku privremenog oslobođenja, a negdje u znaku smjene okupatorskih snaga. Evo kako je to izgledalo prema opisu Sibe Kvesića:

»U isto vrijeme, dok je njemačka kolona izbijala na visove iznad Trogira u njemu se održavala proslava oktobarske revolucije, kojoj je prisustvovao narod i dijelovi Marinsko-segetskog partizanskog odreda. Viđeći u gradu okupljenu masu Nijemci su po njemu osuli minobacačku vatru, od koje je poginulo i bilo ranjeno nekoliko građana...«

Šesta neprijateljska ofenziva zahvatila je upravo u ovo vrijeme čitavu Dalmaciju. Njemačko-četničko-ustaške bande pročešljavale su Bukovicu i Ravne kotare, a jedinice XIX sjeverno-dalmatinske divizije vodile ofenzivno-defanzivne akcije u Lici, Bukovici i Kninskoj krajini. Njena V i VI brigada u toku noći od 6. na 7. novembra kretale su se pravcem Strmica — Golubić — Plješevica — Podinarje, da bi odmah zatim odlučnim udarcem u toku 7. i 8. novembra oslobodile Polaču, Kijevo, Civljane, Čitluk i Vrliku, dok je njena VII brigada vršila istovremeno napad na Benkovac.

Opširni izvještaj što ga je Okružnom komitetu KPH Zadar uputio Albin Švoričić, opisuje detaljno proslavu Revolucije u svim općinama kotara Preko. Izvještaj navodi točan broj krijesova koji su u čast oktobarske revolucije gorjeli na području pojedinih općina. Posebno je značajno što su i u neposrednoj blizini Zadra ovoga puta gorjele vatre. U nekim mjestima zvonila su zvonā, palile se rakete i pucalo iz pušaka. U Kalima je uoči 7. novembra održana povorka. Zbog toga su Nijemci sutradan osuli selo jakom artiljerijskom vatrom, što je samo djelomično omelo zbor na kome su govorili predstavnici Partije, vojske, USAOH-a, NOF-a i AFŽ-a. Zborovi i mitinzi održani su i u Kukljici, Sutomišćici, Ižu, Žmanu, Salima, Božavi, Molatu i Istu. Narod je na te skupove dolazio u povorci, na čelu s pionirima, transparentima i zastavama. Navečer su u Ižu i Salima održane uspjele priredbe pionira, a u drugim mjestima zabave s plesom. Pioniri mjesta Sali posjetili su ovom prilikom i ranjenike u bolnici i donijeli im raznih darova.

Iz jednog pisma Iva Vodopije (Srećko) saznajemo da je proslava oktobarske revolucije u selu Polača bila dobro pripremljena, ali je morala biti prekinuta, jer je jedan avion otvorio mitraljesku paljbu na povorku naroda. Zato je tek navečer održan miting.

Uz direktivno pismo Agitpropa CK KPH, upućeno Pokrajinskom komitetu KPH za Dalmaciju, u kome se daju upute za što veličanstveniju proslavu oktobarske revolucije koja se te godine slavila u znaku velikih i krvavih pobjeda nad fašizmom, imamo pored ostalog i letak Mjesnog komiteta KPH Dubrovnik u kome poziva radnike, seljake i građane da svečano proslave 26-godišnjicu Velikog oktobra.

Iz direktivnog pisma Pokrajinskog komiteta KPH za Dalmaciju kao i okružnica Okružnog komiteta za srednju Dalmaciju saznaje se za uputstva vezana uz proslavu oktobarske revolucije. Uz već poznate oblike kojima se manifestiralo oktobarsko slavlje, ovoga puta tražilo se da se formiraju odbori za proslavu u kojima treba da se nađu predstavnici NOV-e, KPH-e, USAOH-a i AFŽ-a.

Izvjestaj Općinskog komiteta KPH za Makarsku navodi da je proslava oktobarske revolucije održana u selima Živogošće, Igrane, Drašnice, Podgora, Tučepi, Makar — Puharić — Veliko brdo, Baška Voda, Bast i Brela.

Kotarski komitet Imotski izvještava da namjeravana proslava oktobarske revolucije nije uspjela zbog pokreta neprijatelja, dok Kotarski komitet KPH u Benkovcu javlja o zlodjelima okupatora uoči same proslave.

Svi članovi Oblasnog komiteta i Oblasnog NOO-a za Dalmaciju, koji su se zatekli na Hvaru na dan oktobarske revolucije, učestvovali su na javnim zborovima koji su održani po cijelom otoku. »Naročito lijepu sliku pružili su pioniri s bijelim 'trorogama' i crvenim zvijezdama koji su organizirano i skupno došli na zbor.« Žene Dalmacije dočekale su Dan oktobarske revolucije u pripremama i takmičenju za svoju prvu oblasnu konferenciju koja je održana na Bolu 18. i 19. studenoga 1943.

**

U jesen 1944. stigla je na granice naše zemlje Crvena armija. Zajedničkom borbenom aktivnošću njenih snaga i naše Jugoslovenske armije oslobođen je Beograd. Jedinice VIII korpusa uspjele su do 7. studenoga osloboditi svu Dalmaciju, osim Knina koji će također uskoro biti oslobođen. U znaku tih velikih događaja narod Dalmacije proslavio je oktobarsku revoluciju mitinzima i zborovima koji su svugdje bili masovno posjećeni i blistali u zastavama i transparentima. Borbena pjesma masa i dalje mobilizira sve snage pokrajine za konačno oslobođenje čitave zemlje, dok s govornice na mitingu u Splitu Vicko Krstulović, sekretar Oblasnog komiteta Partije, i dalje poziva na angažiranje svih moralnih i materijalnih snaga naroda, za pomoć našoj NOV-i i za izgradnju narodne države. Boško Šiljegović, komesar VIII korpusa rekao je tada: »Sinoć kad je plamen vatre izražavao veliku ljubav grada Splita oktobarskoj revoluciji, u tim časovima naša je vojska spremala konačni udarac za oslobođenje naše drage i prekrasne Dalmacije«. Veliki mitinzi održani su također u Dubrovniku i Šibeniku.

Kazališne družine okruga Dubrovnik, Makarske, Splita, Šibenika, Knina i Zadra začinile su proslavu novembarskog praznika svojim

priredbama, a zajedno s njima djelovale su i kazališne družine i glazbe vojnih jedinica. U Splitu je tada prvi put nastupilo sa svečanom akademijom i Kazalište narodnog oslobođenja Dalmacije.

Uoči proslave održan je u Šibeniku veliki omladinski miting u znaku »mobilizacije sve naše omladine za izgradnju zemlje«, a u Sinju velika povorka naroda, koji je sutradan prije velikog mitinga razdragan promatrao veličanstveni defile jedinica svoje NOV. I bolnica VIII korpusa na Visu proslavila je ovaj dan, a žene Visa zajedno s omladinom posjetile su ranjenike donijevši prikladne darove. Na večer je u Visu i Komiži održana i svečana akademija posvećena sedmonovembarskom prazniku.

Slobodna Dalmacija, koja je nekoliko dana prije 7. XI nastavila svoje izlaženje u oslobođenom Splitu, donosila je u nekoliko navrata izvještaje o proslavi pa nakon nekoliko brojeva zaključuje: »Iz svih krajeva Dalmacije primamo veliki broj izvještaja o proslavama velike oktobarske revolucije. Zbog pomanjkanja prostora ne možemo donijeti u cijelosti sve primljene izvještaje.«

Iz tih izvještaja, drugih dokumenata kao i pričanja očevidaca saznajemo da je na čitavu području okruga Zadar 27-godišnjica oktobarske revolucije proslavljena na svečan način. Održano je više od 36 velikih zborova i stotinjak sastanaka. Uoči proslave zvonila su zvona po selima, krijesovi plamtjeli po bregovima i čukama. Kuće su bile okićene zastavama s crvenom zvijezdom, a brojne povorke naroda klicale su Velikom oktobru i pobjedi.

Slično se dešavalo i na prostoru od Ploča do Gornjih Brela, gdje su na zborovima govorili predstavnici JNOF-e, narodne vlasti i vojske.

Iz nekoliko sačuvanih izvještaja saznaje se da se u proslavama oktobarske revolucije u toku 1944. jače ispoljila aktivnost Jedinственог народно-ослободилаčkog фронта kao inicijatora i organizatora proslave.

Treba spomenuti i proslave održane u sjevernoj Bukovici, Promini i Miljevcima u drniškoj krajini gdje je posebno došla do izražaja masovnost kroz održane proslave i zborove.

Uz Vis i Komižu, posebno su se istakli svečanim proslavama otoci Lastovo, Olib i Rab gdje su uz krijesove i iluminaciju obale i domova kulture, održane svečane akademije i ispaljeni plotuni u čast oktobarske revolucije.

Jedan dio svoga pisma od 10. studenoga 1944. Pokrajinski komitet KPH za Dalmaciju posvetio je 27-godišnjici oktobarske revolucije »koja je veličanstveno proslavljena u oslobođenoj Dalmaciji putem masovnih mitinga na kojima su istupali predstavnici JNOF-e, vojske, NOO-a, mornarice kao i predstavnici Saveznika i SSSR-a«.

Sumirajući ovaj veoma raznoliki i bogati kaleidoskop zbivanja vezanih uz proslavu oktobarske revolucije, složiti ćemo se s piscem uvodnika u *Slobodnoj Dalmaciji*, da su se u toku NOB-e na čitavu njezinu području, pred samim očima okupatora »palili krijesovi u počast Velikog oktobra«, ali ćemo dodati i to da je gotovo nemoguće registrirati sve načine na koje je narod Dalmacije odavao čast oktobarskoj revoluciji i njenim tvorcima, ne prezajući ni pred hapšenjem, paljevinama i logorima, ni pred drugim prijetnjama okupatora.

D. FORETIĆ

Dinko Foretić: CELEBRAZIONI DELLA RIVOLUZIONE D'OTTOBRE
IN DALMAZIA DAL 1941 AL 1942

Riassunto

In base a certi documenti nonché a dichiarazioni di alcune persone e in base alle opere precedentemente pubblicate si è cercato di ricostruire in linea di massima alcune celebrazioni della Rivoluzione d'ottobre in Dalmazia durante la guerra di liberazione. Le manifestazioni venivano organizzate dalla Lega dei comunisti di Jugoslavia (allora Partito comunista) e dal Fronte di liberazione dell'unità nazionale (JNOF), oggi Unione socialista del popolo lavoratore jugoslavo. Le caratteristiche specifiche delle manifestazioni erano i fuochi notturni che venivano accesi sulle vette delle montagne e delle colline, l'innalzare delle bandiere rosse, scritte in onore della Rivoluzione d'ottobre e i suoi promotori, nonché i cortei e manifestazioni particolarmente in quelle regioni che i partigiani avevano liberate.

Le azioni militari contro i luoghi di resistenza del nemico, sabotaggi nelle città e nei centri industriali, visite ai combattenti feriti, fiaccolate e accademie con un programma culturale ed istruttivo facevano pure parte di queste manifestazioni. Con speciale solennità venne celebrato il Venticinquesimo anniversario della Rivoluzione, e questo nel 1942.